

Infringement Liability: A Case Study of the Bereaved Families

Chudtapong Chuedee

Legal Officer, Sripatum University, Chonburi Campus, Thailand

E-Mail: 41970492@chonburi.spu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-0785-7580>

Received 07/11/2023

Revised 02/12/2023

Accepted 10/12/2023

Abstract

Background and Aims: The problem of compensation in emotional distress cases and the criteria for providing compensation for emotional distress when harm occurs will be addressed to the injured person. This is not monetary harm, but rather, emotional harm to individuals with relationships that are severely affected by the violation, causing that affected individuals to experience sadness, sorrow, anxiety, and fear that may lead affected individuals to a state of depression, directly impacting the individuals' quality of life.

Methodology: Emotional distress can be claimed in cases where harm occurs to an individual's health or freedom. According to commercial and civil laws, emotional distress does not include damage to other individuals who have a close or emotional relationship with the injured party due to the violation. Currently, emotional distress has been defined in the Product Liability Act B.E. 2551, Section 11(1), which specifies that if the injured party suffers death, their spouse, descendants, or heirs may be eligible for compensation for emotional distress.

Results: The Author believes that there should be further amendments and improvements to the commercial and civil laws by establishing compensation for emotional distress in cases where the injured party suffers death, allowing spouses, descendants, or heirs of that person to receive compensation for emotional distress.

Conclusion: Improvements in civil and commercial law should include additional calculations of damages for mental injury in the case of death by allowing the husband, wife, parents, or dependents to have the right to receive damages for such mental damage as well.

Keywords: Depression; Emotional Distress; Compensation

ความรับผิดทางละเมิด ศึกษากรณีความเสียหายต่อจิตใจของผู้สูญเสีย

ชัชพงษ์ เชื้อดี

นิติกร,มหาวิทยาลัยศรีปทุม,วิทยาเขตชลบุรี

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: ปัญหาเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทน ในกรณีที่เป็นความเสียหายต่อจิตใจ และหลักเกณฑ์การให้ค่าสินไหมทดแทนต่อจิตใจเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจะมีการเยียวยาให้กับผู้เสียหาย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน แต่ความเสียหายต่อจิตใจของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ ที่ถูกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง ต่อความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการทำละเมิด ทำให้บุคคลผู้สูญเสียนั้นเกิดความโศกเศร้าเสียใจ วิตกกังวล หวาดกลัว และอาจส่งผลให้บุคคลนั้นตกอยู่ในสภาวะซึมเศร้าได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับการใช้ชีวิตโดยปกติสุขของผู้สูญเสีย

ระเบียบวิธีการศึกษา: ความเสียหายทางจิตใจ สามารถเรียกได้ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ ร่างกาย อนามัย เสรีภาพของผู้ถูกทำละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยความเสียหายต่อจิตใจไม่รวมไปบุคคลอื่นที่เกิดความสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักหรือมีความผูกพันจากเหตุละเมิด ปัจจุบันความเสียหายต่อจิตใจ ได้มีการกำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในมาตรา 11 (1) ที่กำหนดให้กรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

ผลการศึกษา: ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจ กรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ให้สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจไว้ด้วย

สรุปผล: การปรับปรุงในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ควรเพิ่มเติมด้านการคำนวณค่าเสียหายต่อจิตใจในกรณีของความตาย โดยให้สามี, ภริยา, บุพการี, หรือผู้สืบสันดานมีสิทธิได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจนั้นด้วย

คำสำคัญ: โรคซึมเศร้า; ความเสียหายต่อจิตใจ; ค่าสินไหมทดแทน

บทนำ

บทความนี้เป็นการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในทางละเมิด กรณีความเสียหายต่อจิตใจของผู้ที่สูญเสีย โดยได้ศึกษากฎหมายต่างประเทศประกอบกับกฎหมายไทย รวมทั้งวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางละเมิด กรณีความเสียหายต่อจิตใจของผู้ที่สูญเสีย เพื่อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในทางละเมิด กรณีความเสียหายต่อจิตใจของผู้ที่สูญเสีย

กรณีบุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นโดยไม่มีอำนาจอันชอบที่จะกระทำได้ ย่อมมีหน้าที่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายนั้น ไม่ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหาย แก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ

ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด กฎหมายได้มีการบังคับให้ผู้ทำละเมิดต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน ทั้งที่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ และไม่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายของผู้ถูกทำละเมิดหรือผู้เสียหาย

กรณีที่เกิดความเสียหายกับผู้ถูกละเมิดจนทำให้เกิดความสูญเสียเกิดขึ้น บุคคลที่เป็นทายาทหรือมีความผูกพันกับผู้เสียชีวิตที่เกิดจากเหตุละเมิดนั้น ย่อมมีความรู้สึกสูญเสียหรือเสียใจ ที่มีผลกระทบต่องจิตใจเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจก่อให้เกิดผู้ที่สูญเสียเหล่านั้นเกิดผลกระทบต่องจิตใจอย่างรุนแรง ทำให้มีอาการ เศร้าหมอง หดหู่ มองโลกในแง่ลบจนไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข และอาจมีอาการซึมเศร้าซึ่งเป็นโรคทางด้านจิตเวช (พรทิพย์ สุทธิอรธศิลป์, 2557)

ความเสียหายต่องจิตใจที่เกิดขึ้นกับผู้สูญเสียไม่สามารถที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ เพราะไม่มีบทบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ว่าจะเป็นค่าเศร้าโศกเสียใจ หรือค่าโหม่นสอาลัย ค่าว่าเหว่ ค่าผิดหวัง ค่าทุกข์ใจ เพราะอาจมีปัญหาในการพิสูจน์ค่าเสียหาย แต่ปัจจุบันค่าเสียหายต่องจิตใจได้มีการกำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ในมาตรา 4 และ หากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามิ ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับต่องจิตใจ ในมาตรา 11 ทำให้เห็นว่า ค่าความเสียหายทางจิตใจได้มีการยอมรับมากขึ้นในกฎหมายไทย

สำหรับค่าเสียหายต่องจิตใจในทางละเมิดได้มีการกำหนดไว้ให้กับผู้สูญเสีย อย่างเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นแล้ว เช่น ศาลอังกฤษ ยอมให้มีการชดเชยค่าเสียหายต่องจิตใจ ในกฎหมาย The Fatal Act 1976 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่มีการยอมรับชดเชยความเสียหายต่องจิตใจที่เกิดจากความเศร้าโศกเสียใจ อันเนื่องจากการเสียชีวิตของบุตร บิดา มารดา สามิหรือภริยา โดยมีการกำหนดไว้แน่นอน คือ 10,000 ปอนด์ (The Fatal Act 1976)

ดังนั้น ความเสียหายต่องจิตใจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สามารถที่จะพิสูจน์ได้โดยผู้เชี่ยวชาญและในทางการแพทย์ ทำให้เห็นถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ที่ต้องสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก มีความผูกพันซึ่งถือเป็นผลโดยตรงที่เกิดขึ้นจากการทำละเมิด และผู้กระทำละเมิดจำต้องรับผิดชอบความเสียหายในส่วนนี้จึงควรมีการกำหนดแนวทางในปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าละเมิด ในเรื่องของการชดเชยค่าสินไหมทดแทนต่อไป

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาความรับผิดทางละเมิด ศึกษากรณีความเสียหายต่องจิตใจของผู้สูญเสีย และศึกษาหลักกฎหมายในต่างประเทศ และกฎหมายไทย รวมทั้งวิเคราะห์และเปรียบเทียบปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตความรับผิดทางละเมิด เกี่ยวกับความเสียหายต่องจิตใจของผู้สูญเสีย เพื่อเสนอแนะและยกกร่างบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางละเมิดเกี่ยวกับค่าเสียหายต่องจิตใจของผู้สูญเสีย

ผลการศึกษา

ความสูญเสียที่เกิดจากการทำละเมิด และการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายนั้นกลับคืนสู่สถานะเดิม เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย และผู้สูญเสีย โดยการเรียกให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนกำหนดไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 438 ถึงมาตรา 448 โดยที่ความเสียหายที่สามารถเรียกได้นั้น ต้องเป็นความเสียหายที่กำหนดไว้ใน มาตราดังกล่าวเท่านั้น เช่น ค่าปลงศพ ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเกี่ยวกับศพ ค่าขาดไร้อุปการะ หรือค่าขาดแรงงาน แต่ความเสียหายต่อจิตใจ เช่น ความโศกเศร้า ของผู้สูญเสีย นั้น เป็นกรณีที่นอกเหนือจากที่กฎหมายได้กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งความโศกเศร้าเสียใจของผู้สูญเสีย อาจเกิดจากความรัก ความผูกพัน และเมื่อความรู้สึกเศร้ามากขึ้น อาจส่งผลต่อจิตใจซึ่งอาจเป็นปัญหาให้เป็นโรคซึมเศร้าได้

ความโศกเศร้าเสียใจเป็นกระบวนการตอบสนองของมนุษย์เมื่อต้องเผชิญกับความสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ทำให้เกิดความรู้สึก ด้านร่างกาย ด้านความนึกคิด และพฤติกรรม ปฏิกริยาที่เกิดขึ้นในแต่ละด้าน ก่อให้เกิดปัญหากับตัวบุคคลผู้สูญเสียแตกต่างกันออกไป (ศรีนรินทร์ วัฒนธรรณ์, 2560) และขึ้นอยู่กับภาวะจิตใจของผู้สูญเสียที่จะสามารถ ปรับตัว ยอมรับการสูญเสีย และสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติหรือไม่ กรณีที่มีการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ที่มีความผูกพันใกล้ชิด เช่น การสูญเสียบิดามารดา คู่สมรส บุตร หรือญาติสนิท ซึ่งหากเป็นกรณีที่ไม่สามารถปรับตัวได้ หรือเป็นความโศกเศร้าที่มีความรุนแรงและติดปึกติ อาจทำให้ผู้สูญเสียผู้นั้นอยู่ในสภาวะซึมเศร้ามีความคิดอยากฆ่าตัวตาย

ปัญหาที่เกิดจากโรคซึมเศร้า ซึ่งถือเป็นโรคทางด้านจิตเวชที่พบมากในไทย (ผู้จัดการสุดสัปดาห์, 2565) เกิดจากความผิดปกติของการหลั่งสารเคมีในสมองจนส่งผลให้เกิดความผิดปกติทางอารมณ์ส่งผลให้ผู้ป่วยที่เป็นโรคซึมเศร้านั้นมีอาการเศร้าหมอง หดหู่ มองโลกในแง่ลบ และมักจะรู้สึกเบื่อหน่ายอยู่เสมอ โดยอ้างอิงข้อมูลจากโรงพยาบาลนวมารมย์ ระบุว่า เกิดจากปัจจัยหลักๆ คือ 1. ปัจจัยทางชีวภาพหรือพันธุกรรม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสารสื่อประสาทในสมอง หรือความผันผวนของระดับฮอร์โมนที่สำคัญ และ 2. ปัจจัยด้านจิตใจหรือสิ่งแวดล้อม ที่เรียกว่า ปัจจัยทางอารมณ์ เป็นผลมาจากสถานการณ์ความตึงเครียดทางอารมณ์ เช่น หากเป็นภาวะซึมเศร้าในวัยเด็ก อาจมีสาเหตุจากความตึงเครียดในครอบครัว เหตุการณ์สะเทือนใจอย่างรุนแรง รวมถึงภาวะซึมเศร้าจากปฏิกริยาทางใจ เช่น คู่แต่งงานเสียชีวิต ตกงาน หย่าร้าง สภาพจิตใจอ่อนล้าเนื่องจากความเครียดเรื้อรัง เช่น ชีวิตสมรสมีปัญหาขัดแย้งไม่รู้จบ ความกดดันจากงานที่ต้องรับผิดชอบ การเปลี่ยนงาน ภาระมากเกินไป

ความเศร้าโศกเสียใจที่เกิดจากการสูญเสีย (Grief and Bereavement) โดยเฉพาะการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เป็นปฏิกริยาทางจิตใจที่เป็นเรื่องปกติ แต่อาจมีผู้สูญเสียบางรายต้องการการปรับตัวกับการสูญเสีย ซึ่งผู้สูญเสียจะมีอาการหลักคล้ายอาการโรคซึมเศร้า มีอารมณ์เศร้า หงุดหงิด เบื่อหน่าย ไม่อยากเข้าสังคม นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร และรู้สึกผิด รู้สึกโกรธ ยอมรับความจริงของการสูญเสียไม่ได้

โดยในทางการแพทย์ ถ้าอาการดังกล่าวอยู่นานเกิน 2 เดือน หรือมีอาการต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ลักษณะปกติของปฏิกริยาต่อการสูญเสียทั่วไป อาการที่บุคคลนั้นแสดงอาจมีการซึมเศร้ามกกว่าปฏิกริยาปกติต่อการสูญเสีย เช่น (1) รู้สึกผิดในเรื่องอื่นๆนอกเหนือจากที่เกี่ยวกับสิ่งที่คิดว่าตนควรทำ หรือไม่ควรทำในช่วงที่ผู้ตายเสียชีวิต (2) คิดหมกมุ่นเกี่ยวกับความตาย นอกเหนือจากความรู้สึกอยากตายแทน หรือตายไปพร้อมกับผู้เสียชีวิต (3) คิดหมกมุ่นว่าตนไร้ค่า ไม่มีความหมาย (4) มีการเคลื่อนไหวและความคิดช้าอย่าง

ชัดเจน (marked psychomotor retardation) (5) มีการบกพร่องของการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆทั้งทางสังคมและการทำงานอย่างมากเป็นเวลานาน (6) มีอาการประสาทหลอน นอกเหนือไปจากการคิดว่าได้ยินเสียง หรือเห็นภาพของผู้ตายเป็นช่วงขณะสั้นๆ ซึ่งอาจพบได้ในปฏิกิริยาปกติ

อาการดังกล่าวต้องได้รับการรักษาทางการแพทย์เข้ามาช่วย (ธนา นิลชัยโกวิทย์, 2550) โดยสามารถแบ่งการรักษาได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การให้การปรึกษา จุดมุ่งหมายของการให้การปรึกษาในผู้ที่มีปฏิกิริยาต่อการสูญเสีย คือการช่วยให้เขาสามารถปรับตัวต่อการสูญเสียได้ตามที่ควรจะเป็น ได้แก่ (1) สามารถยอมรับและเผชิญกับความจริงของการสูญเสียได้ (2) สามารถแสดงความรู้สึกต่อการสูญเสียได้ (3) สามารถปรับตัวกับการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการสูญเสียได้ และ (4) สามารถตัดใจจากผู้ที่จากไป และสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น สามารถมีความรักหรือแต่งงานใหม่ได้ หากมีความเหมาะสม

โดยจะเริ่มต้นจากการให้ผู้รับการปรึกษาพูดถึงการสูญเสียที่เกิดขึ้นโดยละเอียด และช่วยให้ผู้สูญเสียสามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตนออกมาได้อย่างเต็มที่ แสดงความเห็นใจ เข้าใจ แล้วจึงเริ่มพูดถึงปัญหาต่างๆที่เกิดจากการสูญเสีย และร่วมกันหาแนวทางปรับตัวกับปัญหา

2. การรักษาด้วยยา ปกติไม่จำเป็นต้องใช้ยาในการรักษา แต่ในกรณีที่ผู้ป่วยมีอาการนอนไม่หลับหรือมีอาการตึงเครียดมาก อาจให้ยาคลายกังวลกลุ่ม benzodiazepine ในขนาดที่ไม่สูงนัก เช่น diazepam 5 มก. ก่อนนอน ส่วนยาแก้เศร้าไม่นิยมใช้ นอกจากมีอาการรุนแรงถึงขั้นที่ทำให้การวินิจฉัยเป็นโรคซึมเศร้า

โดยในทางการแพทย์ไม่ได้มีการแบ่งแยกอาการป่วยทางจิตใจกับความทุกข์ทางอารมณ์หรืออารมณ์โศกเศร้าเสียใจที่เป็นไปได้อย่างทั่วไป (พรทิพย์ สุทธิอรธศิลป์, 2557) เพราะเห็นว่าอารมณ์โศกเศร้าเสียใจก็เป็นความผิดปกติอย่างหนึ่ง แต่ไม่รุนแรงเท่าอาการป่วยทางจิตใจ แต่วัตถุประสงค์ที่จะให้เกิดความรับผิดชอบกฎหมายต้องมีความแน่นอน ความรู้สึกจึงเป็นเพียงอารมณ์ แต่กรณีที่มีการเจ็บป่วยทางจิตเวชก็เป็นเรื่องไม่ปกติ ซึ่งควรได้รับการเยียวยา

ตามบทบัญญัติกฎหมายละเมิดเป็นกฎหมายที่นำมาใช้ในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในสังคม ที่ถูกล่วงละเมิดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และก่อให้เกิดความเสียหายเกิดขึ้น บุคคลที่ได้รับความเสียหายชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับการกระทำที่เกิดขึ้น โดยเป็นการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายที่มีความเสียหายเกิดขึ้นจริง ให้กลับสู่ฐานะเดิม หรือใกล้เคียง เช่น การทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ หรือทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย โดยความหมายของคำว่าค่าสินไหมทดแทน ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Compensation” หมายถึง การชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งเป็นการชดเชยค่าเสียหายเป็นจำนวนตัวเงิน หรือตามที่กฎหมายลักษณะละเมิดของอังกฤษ เรียกค่าสินไหมนี้ว่า “Pecuniary loss” และหมายถึงการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมหรือใกล้เคียงฐานะเดิมที่สุด ซึ่งตามกฎหมายลักษณะละเมิดของอังกฤษเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นอันไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ว่า “Non-pecuniary loss”

ตัวอย่างการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายต่อจิตใจในกฎหมายต่างประเทศ เช่น

คดี *McLoughlin v. O'Brian* เป็นคดีแรกที่วางหลักในเรื่องนี้ จำเลยขับรถชนรถยนต์ซึ่งสามเฝ้าท์เป็นคนขับและมีลูก ๆ นั่งอยู่ด้วยเฝ้าท์มาถึงโรงพยาบาลและเห็นลูกชายคนหนึ่งตาย ส่วนสามเฝ้าท์และลูกคนอื่น

บาดเจ็บสาหัส โจทก์ตกใจอย่างมากจนทำให้เจ็บป่วยอย่างรุนแรงมีอาการซึมเศร้าและมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ศาล House of Lord (ศาลสูงสุด) ตัดสินให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจแก่โจทก์

คดี Hale v.London Underground โจทก์เป็นพนักงานดับเพลิงเข้าไปช่วยดับเพลิงที่ลุกไหม้ในสถานีรถไฟใต้ดิน เหตุไฟไหม้มีคนตาย 31 คนและโจทก์ได้รับความผิดปกติทางจิตใจภายหลังภัยอันตราย (Post Traumatic Stress Disorder) ศาลตัดสินให้จำเลยต้องรับผิดชอบในความเสียหายทางจิตใจแม้จะมีได้เกิดความเสียหายทางร่างกายเลย

คดี Page v.Smith โจทก์อยู่ในเหตุการณ์อุบัติเหตุที่เกิดจากจำเลยประมาทเลินเล่อ แม้โจทก์จะไม่ได้บาดเจ็บทางร่างกาย แต่ทำให้โรคทางจิตเวชที่เรียกว่า Myalgic encephalomyelitis (ME) หรือภาวะเพลียเรื้อรัง (Chronic Fatigue Syndrome) ที่โจทก์เคยเป็นมาก่อน กลับมาเป็นใหม่ ทำให้โจทก์ต้องออกจากการทำงานเป็นครุ ศาลสูงสุดตัดสินให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจแก่โจทก์

คดี Vernon v.Bosely จำเลยเป็นที่เลี้ยง ขับรถซึ่งมีลูกโจทก์ 2 คน นั่งไปด้วยในรถด้วยความประมาทเลินเล่อจนรถพุ่งลงไปในแม่น้ำ โจทก์พยายามช่วยเหลือลูกของตนซึ่งกำลังจมน้ำแต่ช่วยไม่ได้ หลังเกิดเหตุโจทก์มีอาการซึมเศร้าศาลตัดสินให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจ

จะเห็นว่าศาลอังกฤษจะชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจเฉพาะกรณีที่เป็นความเสียหายที่เกิดจากการเจ็บป่วยทางจิตใจอย่างแท้จริง หากเป็นความรู้สึกรังเกียจหรืออารมณ์ เช่น ความโศกเศร้าเสียใจ ความทุกข์ใจ ศาลอังกฤษปฏิเสธที่จะไม่ชดเชยค่าเสียหายให้

หากความเสียหายต่อจิตใจรูปแบบอื่น ๆ นั้น มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ศาลอังกฤษก็ยอมชดเชยค่าเสียหายต่อจิตใจ ตัวอย่างกฎหมายลายลักษณ์อักษร เช่น The Fatal Act 1976 เป็นพระราชบัญญัติที่มีการยอมรับชดเชยค่าเสียหายที่เกิดจากความเศร้าโศกเสียใจ อันเนื่องจากการเสียชีวิตของบุตร บิดามารดาสามี หรือภรรยา โดยจะมีการชดเชยค่าเสียหายกันเป็นจำนวนที่กำหนดไว้แน่นอนคือ 10,000 ปอนด์

ในกรณีที่จะมีการพิจารณาให้มีการชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจ จะมีหลักเกณฑ์มาบังคับใช้ต่อไปนี้

ก. พิจารณาผู้ที่จะได้รับความเสียหายทางจิตใจว่าเป็นผู้เสียหายทางตรง (Primary victim) ผู้เสียหายโดยอ้อม (Secondary victim) หรือผู้เห็นเหตุการณ์ (Bystander)

ข. พิจารณาความใกล้ชิดของผู้เสียหายกับเหตุละเมิดนั้น

ค. พิจารณาความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีเหตุผลตามกฎหมายหรือไม่

โดยการประเมินค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ศาลจะใช้ดุลพินิจในการกำหนดจำนวนค่าเสียหายเพราะเป็นการยากที่จะประเมินจำนวนค่าเสียหายที่แน่นอน โดยพิจารณาประกอบ เช่น ลักษณะแห่งความเสียหาย ระดับของความเจ็บปวดและทุกข์ทรมาน ระยะเวลาในการรักษา หรือความสามารถของผู้เสียหายที่จะใช้ชีวิตอย่างปกติสุขเพียงใด

หลักการเรียกค่าเสียหายต่อจิตใจนั้น ศาสตราจารย์ ดร.วาริ นาสกุล อธิบายว่า คำว่า “ค่าเสียหายทางจิตใจ” นี้เรียกค่าสินไหมไม่ได้เพราะไม่มีบทบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่มักปรากฏเสมอในคำฟ้องของโจทก์ ซึ่งเป็นการเรียกร้องมาในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น ค่าเศร้าโศกเสียใจ ค่าโหม่นสอาลัย ค่าว่าเหว ค่าผิดหวัง ค่าทุกข์ใจ โดยที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้มีการเรียกค่าเสียหายเหล่านี้เพราะต้องการตัดปัญหาความยุ่งยากในการพิสูจน์ค่าเสียหายและอาจเป็นการให้ดุลพินิจแก่ศาลมากเกินไปได้ เพราะในทางปฏิบัติไม่อาจหามาตรฐานได้ว่า “ค่าความเสียหายทางจิตใจ” เหล่านี้สมควรให้ได้เพียงใด และเพื่อเป็นการตัดปัญหา

เหล่านี้ กฎหมายจึงไม่อนุญาตให้มีการเรียกร้องกันได้ แม้แนวคำพิพากษาเองก็ตีความหมายโดยเคร่งครัดว่าไม่อาจเรียกร้องกันได้... โดยหลักทั่วไป ใช่ว่าการบังคับให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจจะไม่เป็นการถูกต้องเสียเลยก็หาไม่ ในบางครั้งกลับกลายเป็นทางออกหรืออุดช่องว่างที่ไม่เป็นธรรมอย่างหนึ่ง (วาริ นาสกุล, 2562)

ปัจจุบันความเสียหายต่อจิตใจเริ่มเป็นที่ยอมรับและได้กำหนดในหลักกฎหมายไทย โดยความเสียหายต่อจิตใจ ได้มีการกำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในมาตรา 4 นิยามศัพท์ว่า “ความเสียหายต่อจิตใจ” หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ที่กำหนด ไว้นอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพิ่มเติม ในมาตรา 11 (1) “ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ซึ่งในบทบัญญัติดังกล่าว เห็นได้ถึง หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายแก่จิตใจ และผู้ที่สามารถได้รับค่าเสียหายแก่จิตใจ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ซึ่งให้กับตัวผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายต่อจิตใจเอง และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้เสียหายเสียชีวิตด้วย

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายให้มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทน แก่ความเสียหายต่อจิตใจให้มีความชัดเจน จึงถือเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งอาจจะมีการคำนวณความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว หรือจะเกิดขึ้นในอนาคตแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการทำละเมิดทำให้เกิดความสูญเสียโดยตรง โดยอาศัยความคิดเห็นของแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสุขภาพและจิตใจมาช่วยในการกำหนด และวางแนวทางในกระบวนการพิจารณาให้มีความชัดเจน เป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยละเมิด และการพิจารณาการชดเชยค่าสินไหมทดแทน ให้แก่ผู้เสียหายที่เกิดความเสียหายต่อจิตใจที่เป็นผลโดยตรงจากเหตุละเมิดดังกล่าว

ดังนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในส่วนการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจะสามารถระบุเป็นจำนวนเงิน หรือตัวเงินได้แน่นอนตายตัว เช่น ความเสียหายที่เกิดกับทรัพย์สิน หรือค่ารักษาพยาบาลที่เกิดขึ้นจากการทำละเมิด และความเสียหายบางกรณีที่ไม่สามารถระบุเป็นตัวเงินได้ ผู้เสียหายมีหน้าที่ในการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น การทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ก็เป็นวิธีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่กำหนดไว้ในกฎหมายละเมิด เช่น ค่าปลงศพ ค่าใช้จ่ายอันจำเป็น ค่ารักษาพยาบาลก่อนตาย รวมถึงค่าขาดรายได้การซึ่งผู้ขาดรายได้การจะสามารถที่จะใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากผู้ทำละเมิดดังกล่าวได้ แต่การขาดหายไปของผู้เสียหายอาจส่งผลต่อสภาพจิตใจของทายาท หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการทำละเมิดที่เจ็บปวดทรมานทุกขทรมาน เช่น บิดามารดาของผู้เสียชีวิต คู่สมรส หรือทายาท โดยสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนกรณีทำให้ตายได้ ตามมาตรา 443 มาตรา 445 ได้เท่านั้น แต่ความเสียหายต่อจิตใจ เช่น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 292/2502) ค่าโศกเศร้าเสียใจและผิดหวัง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 277/2514) ค่าชอกช้ำระกำใจ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1550/2518) หรือค่าว่าเหวเพราะสูญเสียภริยาผู้เคยปฏิบัติให้ชีวิตมีความสุข (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 789/2502) หรือค่าบ่อนที่ขาดหายไป ซึ่งไม่สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แต่ปัจจุบันผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อจิตใจอาจส่งผลกระทบต่อผลรุนแรงและระยะเวลาที่ยาวนานจนก่อให้เกิดภาวะซึมเศร้าได้ ซึ่งภาวะซึมเศร้านี้สามารถที่จะพิสูจน์ ตรวจสอบและ

รับรอง จากผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ได้ ทำให้ความเสียหายต่อจิตใจส่งผลเป็นรูปธรรมและการดำเนินชีวิตของผู้สูญเสียซึ่งยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความเสียหายต่อจิตใจส่วนนี้ให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบต่อความสูญเสียจากเหตุละเมิดที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทนต่อจิตใจให้เป็นรูปธรรม และสามารถที่จะนำมาใช้ในการเยียวยาผู้ที่สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักจากการทำละเมิด จนทำให้ตัวเองอยู่ในสภาวะซึมเศร้า ส่งผลให้ไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติสุขได้ เพื่อเป็นหลักประกันให้กับประชาชนในการพิจารณาความเสียหายต่อจิตใจที่สามารถพิสูจน์ได้ โดยการมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ โดยกำหนดเพิ่มเติมข้อความ “ค่าเสียหายต่อจิตใจ กรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ให้สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ” ไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมวดที่ 2 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด ในมาตรา 443 หรือมาตรา 445 และมาตรา 446 ให้มีความชัดเจนด้วย

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ได้รับการสนับสนุนเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จากมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

เอกสารอ้างอิง

ธนา นิลชัยโกวิท. (2550). ความเศร้าโศกเสียใจที่เกิดจากการสูญเสียและการตาย. กรุงเทพฯ: ปิยอนด์เอ็นเทอร์ไพรซ์.

ผู้จัดการสุดสัปดาห์. (2565). “โรคซึมเศร้า” วิกฤตคร่าชีวิตคนไทย เข้าไม่ถึงการรักษา ฆ่าตัวตายสำเร็จสูง.

บทความออนไลน์. Retrieved February 26, 2022 from

<https://mgronline.com/daily/detail/9650000019098>

พรทิพย์ สุทธิธรรมศิลป์. (2557). ค่าเสียหายทางจิตใจ: ศักยภาพกฎหมายลักษณะละเมิดของอังกฤษและเยอรมัน เปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะละเมิดของไทย. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานยุติธรรม พ.ศ.2557.

วารี นาสกุล. (2562). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมี ควรได้. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

ศรินรัตน์ วัฒนธรรนันท (2560). ความโศกเศร้าจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก: บทบาทพยาบาล. วารสารพยาบาลสหราชอาณาจักรไทย. 10 (1),13-21.

The Fatal Act (1976). *Claims For Loss of Dependency Under the Fatal Accidents Act 1976*.

Retrieved from: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=b1f8b077-8140-4aa9-9640-706102dbd5fc>